

VERSLAG WERKPLAATS 4

Van elke werkplaats wordt een sfeerverslag gemaakt: een combinatie van een beschrijving en foto's, de presentaties die gebruikt zijn en belangrijkste resultaten. Het sfeerverslag is ter informatie. De resultaten van de werkplaats worden door het projectteam verwerkt en gebruikt in de daaropvolgende werkplaats(en). Als u iets opgevallen is in dit verslag, of u wilt er op reageren, neem dan contact op met Tim Smit (tsmit@aaenmaas.nl, 06-57931631).

Plenaire start

Op vrijdag 20 maart 2018 stond Werkplaats 4 in het teken van het afronden van de zes mogelijke alternatieven (opgemerkt werd dat deze het beeld voor de lange termijn schetsen).

De middag begon met een plenaire terugblik op werkplaats 3, door werkplaatsleider Jan Bouman. Hij liet zien hoe de resultaten van werkplaats 3 in beeld zijn gebracht. De alternatieven zijn completer gemaakt door het toevoegen van de gebruikslaag met bestaande routes, horeca en overnachtingsmogelijkheden. Vanuit de methodiek is er gekozen om de alternatieven nu nog onderscheidend te houden, en dus niet te mengen. Daarnaast zijn er dijkvisualisaties toegevoegd, die zorgen voor een betere verbeelding van de dijktrajecten. Tot slot is er ook per alternatief een beschrijving van de gebiedsdoelen toegevoegd. Met de afronding van deze zes alternatieven tijdens deze werkplaats zijn we op het breedste punt in het project. Hierna starten we met de afweging tot drie kansrijke alternatieven.

Door de aanwezigen werd gevraagd hoe de uitkomsten van de werkplaatsen meegenomen worden in de besluitvorming en zich verhouden tot beleid van de betrokken overheden. Bij de ontwikkeling van de alternatieven en voorbereiding van de werkplaatsen is bestaand beleid meegenomen, al hebben de alternatieven als doel om nieuwe ideeën en inzichten te verkennen. Vertegenwoordigers van de betrokken overheden zijn tevens deelnemer aan de werkplaatsen. Verder gaf Jan aan dat mogelijk bij de laatste werkplaats ook bestuurders worden uitgenodigd om de uitkomsten in ontvangst te nemen.

De opgave voor werkplaats 4 was om de wensen ten aanzien van het gebruik van het gebied toe te voegen. Daarvoor zijn de kansenskaarten geïntroduceerd. Hoewel de inbreng vanuit werkplaats 3 is verwerkt, zijn alle wensen en kansen niet letterlijk op kaart gezet, omdat we in de werkplaats niet een toets wilden, maar dat de deelnemers hier zelf mee aan de slag zouden gaan. Er waren kansenskaarten voor wonen, overnachten, verblijfsrecreatie, havens, natuur-rustgebieden, routes, toegangspoorten, horeca en bijzondere elementen. Daarnaast waren er ook gummetjes, waarmee delen 'uitgewist' konden worden. Bij elke kansenkaart hoorde een aantal referentiebeelden waar de bewoners het beeld wat zij voor ogen hadden uit konden kiezen.

Tot slot werd de tweede ronde van de werkplaats uitgelegd. In dit deel stapten we terug van het lange termijn alternatief in 2050 naar een horizon dichterbij in 2025, met de hoofdvraag: Welke ambities krijgen dan prioriteit en waarom? Met als doel om de bewoners een pitch te laten geven voor de inwoners van het gebied, en een pitch voor bezoekers uit bijvoorbeeld Amsterdam of Friesland. Het ging hierbij om de kracht en (concurrentie)positie. Waarom wil men hier komen wonen of juist dit gebied bezoeken?

Terugblik op de tafelgesprekken

Tijdens de tafelgesprekken werd er met veel enthousiasme gereageerd op de alternatieven en de mogelijkheden om de kansenskaarten toe te passen. Bij sommige tafels was het wat zoeken in het begin, maar daarna werd er actief en enthousiast gehandeld. Er werd goed nagedacht vanuit de potentiële kwaliteiten van het alternatief: huidige ontwikkeling van het gebied, aanwezige cultuurhistorie en voorzieningen, verbinding van kleine kernen met het gebied en de dijkverbetering als aanleiding tot de verbinding met het achterland. Ook werd er nagedacht over het medegebruik van natuur, aan de hand van plaatsing van woningen in de meanders. Bij het maken van de pitch werden zowel de buurman als de toerist aangesproken en ontstond er positief "eigenaarschap" voor de alternatieven.

Resultaten

In het volgende deel van het verslag zijn de top 3 ambities op de korte termijn per mogelijk alternatief weergegeven en is de pitch uitgewerkt. In de factsheet (zie bijlage) is het volledige overzicht gegeven van de opmerkingen en ideeën op de mogelijke alternatieven, zoals vastgelegd op de post-its en flip-overs.

A | Eigentijdse Maas

Korte termijn ambities:

1. Leefbaarheid kleine kernen, kleinschalig wonen in de kernen
2. (Natuur)poort als katalysator voor breed gebruik van het gebied. Belevingsport: ook voor het cultuurhistorische. Dorpen als entree vanuit rivierengebied
3. Wanneer mogelijk, alle verkeer laten genieten van de Maasdijk, waar auto's te gast zijn

Pitch inwoner en bezoeker: ***“Gewoon verrassend, verrassend spannend. Wij zijn gewone mensen, leven in gewone dorpen. We wonen er al eeuwen, want het is een spannend gebied met spannende elementen. De veilige meanderende Maas dijk versterkt de leefbaarheid voor de toekomst, door middel van woongebieden, kleinschalige recreatie, entreedorpen rond de dijken en het verkopen van het verleden, van Caesar tot gister.”***

B | Iconische Maas

Korte termijn ambities:

1. Routes met parkeren en toegangspoorten
2. Dagrecreatie
3. Aanlegplaatsen

Pitch inwoner: ***“Buurman, ga lopen langs de Maas, tussen Ravenstein en Lith, ontdek de natuurgebieden, strandjes, kroegjes en de pondjes, en ga kijken in de historische oude stadjes. Voor elk wat wils.”***

Pitch bezoeker: ***“Voor fietsers, wandelaars en watersporters, slingert de Maas tussen Ravenstein en Lith, op z'n aller mooist.”***

C | Lommerrijke Maas

Korte termijn ambities:

1. Toegankelijkheid. Van de dijk en uiterwaarden, en van de horeca en verblijfsrecreatie. Versnipperde horeca heeft een kwaliteitsslag nodig en moet met routes verbonden worden.
2. Zoneren: intensief gebruikte Gouden Ham verbinden met extensieve rustigere gebieden.
3. Woninguitbreiding vooral in de kernen.

Pitch inwoner: ***“Voor de bewoners willen wij de leefbaarheid vergroten, door kansen te benutten voor intensieve en extensieve recreatieve voorzieningen, langs de Maas en in de kernen.”***

Pitch bezoeker: ***“Rust, ruimte en recreatie. Kom kijken in onze multifunctionele meander.”***

D | Gemoedelijke Maas

Korte termijn ambities:

1. Uitgraven Meanders
2. Natuurontwikkeling + toegankelijkheid via samenhangend netwerk, ook voor gehandicapten.
3. Begin met dagrecreatie, daarna uitbreiden

Pitch inwoner: ***“Ont – Moeten: de gemoedelijkheid wordt hier versterkt, in de dorpen en in de kernen die aan de Maas liggen.”***

Pitch bezoeker: ***“Uiter – Waarden: de Gemoedelijke Maas geeft een goed beeld van hoe de Maas altijd al geweest is. Een Nationaalpark De Uiter – Waarden, waar je slingerend langs mooie dorpjes, pontjes, hele mooie natuur, heel veel kan beleven en meerdere dagen lol kan hebben.”***

E | Ruige Maas

Korte termijn ambities:

1. Met de dijk ook het verkeer op de dijk (auto, fiets, wandel) gefaciliteerd. Ook verbinding met Oss – Den Bosch.
2. Recreatie (strandjes), zwemmen/ aanlegbootjes. Zorg dat lokale bewoners snel ook de lusten ervaren (snel klaar rondom dorpen, recreatieve kansen)
3. Bebouwing op de dijk

Pitch inwoner: ***“Allereerst zal er een dijkversterking zijn, maar een belangrijk neveneffect van de dijkversterking is dat er een natuurprogramma ontwikkeld wordt, waarbij alle uiterwaarden hun natuurlijke vorm weer terug krijgen, en waarbij we een rivier krijgen hoe deze er van nature heeft uitgezien. Ik hoop dat heel veel mensen daar heel veel plezier aan zullen beleven.”***

Pitch bezoeker: ***“Het gebied rondom de Maas, een uniek gebied van ruim 50km Maas in het Zuidelijke deel van Nederland, met een mooi, ruig landschap. Een ideale plek voor elke***

Nederlander, om op ontdekking te gaan, om eens te kijken wat het voor jezelf biedt, en wat het biedt voor iedereen die met je mee gaat. De ene dag kom je erin, drie dagen later kom je er pas uit, en je bent een heel ander mens.

F | Circulaire Maas

Korte termijn ambities:

1. Ontwikkelen van een proeftuin; de rijke cultuurhistorie te verbinden met nieuwe technologieën voor duurzaamheid, en impulsen voor de transformatie van 'oud' naar 'nieuw'.
2. Hierbij aantrekkelijke duurzame woon- en leefomgeving bieden met toegenomen levendigheid van de kleine woonkernen,
3. en recreatief aantrekkelijk, vanwege de grote diversiteit in termen van cultuurhistorie, innovatie met betrekking tot klimaat, natuur en wonen langs het water.

Pitch inwoner en bezoeker: ***“De meanderende Maas is een proeftuin die het verleden en de toekomst verbindt, met duurzaamheid als leidend thema. We gaan een proeftuin ontwikkelen, die de rijke cultuurhistorie verbindt met de nieuwe technologieën voor duurzaamheid, met impulsen voor de transformatie van oud naar nieuw, in allerlei aspecten. Bij deze hele transformatie blijven we aantrekkelijk voor de duurzame woon- en leefomgeving, met toegenomen levendigheid van kleine kernen. Recreatief aantrekkelijk vanwege de grote diversiteit, oud en nieuw, je kunt het zo gek niet bedenken. Het biedt reden tot meerdaags bezoek.”***

Conclusies

Verbinding en toegankelijkheid stonden centraal. Hoe kunnen we nu het hele gebied met elkaar verbinden? Willen we hele routestructuren met elkaar verbinden? Willen we de wandelpaden en de fietspaden verbinden? Maar ook het verbinden van Oss en Den Bosch, het verbinden van de horecagelegenheden, en van het hele gebied één netwerk maken waar iedereen zich kan verplaatsen, te voet, met de fiets of met de auto.

Daarnaast stond de verbinding centraal tussen cultuur van vroeger en de natuur. Combinaties van duurzaamheid, technologie en de oude cultuur.

Ook het wonen kwam vaak terug. Het kleinschalige wonen, het liefst in de kernen, maar ook ruimte voor doorstroom vanuit de dorpen.

Tot slot was er de duidelijke conclusie: laten we ons eerst maar eens gaan richten op dagrecreatie. Kleinschalige ontwikkelingen, voor velen is dat op korte termijn de eerste ambitie. Wanneer het gebied zich steeds meer ontwikkelt, komt die meerdaagse recreatie vanzelf. En: snelle lusten voor lokale bewoners. Zorg eerst dat er een standje ligt in de buurt van de dorpen.

Vooruitblik

Verbinden stond centraal, zowel in routestructuren als in de groepen zelf. In de gesprekken was het zoeken naar: wat past bij wat? Wat kun je letterlijk met een route verbinden aan elkaar, maar ook: welke programmaonderdelen passen bij elkaar, en hoe ga je daar nou mee om? Dit is en blijft een zoektocht. Iedereen kan zich steeds beter identificeren met de zes alternatieven die er nu staan, ze worden steeds beter doorgrond.

In werkplaats 4 hebben de deelnemers een eerste gevoel ontwikkeld voor het verschil tussen korte en lange termijn ambities en prioriteiten. In werkplaats 5, op 25 mei, is het aan de deelnemers om de alternatieven op waarde te schatten vanuit de verschillend belangen en kijkrichtingen, met criteria waarom ze wel of niet naar kansrijk zouden kunnen gaan.

Bijlage: Ideeën en opmerkingen alternatieven

A | Eigentijdse Maas

- + Natuur blijft, waar je door kan blijven wandelen
- + Strandjes: mensen die voor een haven komen moeten daar ook kunnen aanleggen
- + Zelfstandige autonome ontwikkeling, het tempo die het gebied bepaald, puur voor de veiligheidsingreep
- + Dorpen meer ruimte om te groeien
- + Je kunt het meer toekomstbestendig maken met het oppakken van de dijk, uitbreiden van de bebouwing, ook voor de jongere generatie
- + Beperkte ingreep: kansen voor aanwonenden om uit te breiden op die manier die bij hen het beste past.
- + Pontjes behouden
- + Samenwerking met project Over-de-Maas: Cultuurhistorie goed laten zien in deze variant
- + Gasten ook binnenwaarts laten gaan met dorpen als entree, bezoekers uitnodigen om de dorpen in te gaan.
- + Dijken waar auto's te gast zijn in shared space
- + Voorzieningen zoals openbaar toilet of waterpunten
- + Strandjes
- + Transitie van landbouw naar recreatie
- + Als de dijk goed wordt aangepakt, kan je ook de dorpen uitbreiden
- + Mensen naar de rivier bewegen: Oss uitbreiden richting de Maas
- + Kleine strandjes en aanlegsteiger aan de Maas
- + Route van Oss naar de Maas
- + Kleinschalig wonen in De Waarden en bij de kernen (op de dijk)
- + Alle verkeersstromen op de dijk. Motorroutes zorgen voor minder conflicten
- + Belangrijk in dit alternatief is het behoud van de bomen bij Demen
- + Kleinschaligheid is fijn
- + Kansen voor zelfstandige autonome ontwikkelingen
- + De dijk als fietspad waar auto's "te gast" zijn
- + Pontjes zijn cultureel erfgoed
- + Meer gratis recreatie voor aanwonenden

B | Iconische Maas

- + Kansen voor: recreatie haven, watersport, zicht uit/naar huizen blijft bewaard, aanlegplaatsen in Megen en Demen-Dieden, behoud van dijkstructuur
- + Vooral kleinschalige recreatie
- + Vooral aanlegplaatsen passanten haven
- + Woningbouw vooral inbreiden
- + Poorten in Megen en Ravenstein
- + Wandelpaden met trekpontjes
- + Behoud huidige sfeer, half open cultuurlandschap
- + Recreatie: ruimte voor zwemmen met parkeerplaatsen en een haventje
- + Huidige karakter behouden
- + Watersport: aanmeren bij stad Megen en naar Macharen/ bierbrouwerij/ Oijen
- + Weinig aanpassingen en weinig kansen
- + Verbeteren waterkwaliteit Guiten Ham
- + Extra watersport: kleine bootjes
- + Benut cultuurhistorische parels bij de aanpassing van de rivier.
- + Aanlegsteigers bij belangrijke plekken (stoomgemaal)
- + Open en bevaarbare Meander bij Megen
- + Toerisme, wandelnatuur, exploitatie
- + Aanlegplaats Demen
- + Dijk blijft even hoog

C | Lommerrijke Maas

- + Veel diversiteit en variatie. Wanneer je op de dijk staat en links of rechts kijkt, heb je totaal andere uitzichten: een historisch stadje, bomen, of openheid.
- + Het landschap is al heel divers, dit moet versterkt worden.
- + Veel routes is aantrekkelijk, ook door uiterwaarden aan de Gelderse kant, en ze moeten beter verbonden

worden. Het is goed voor de dorpen, het trekt mensen aan. + Karakter: vergezichten en het open karakter, met beleving en rust. + Waardevol: Waterrecreatiemogelijkheden de toegankelijkheid van de oude Maasarm van Dieden, mooie rustige verkade natuur om door te wandelen + Vrijtijdseconomie wordt verbeterd. + De dijk toegankelijk houden voor iedereen, iedereen moet kunnen genieten van de Maas + Beleving van het rivierlandschap + Verbreding recreatieve mogelijkheden met goede zonering van intensief en extensief + Het wonen wordt er alleen maar beter en mooier op. Dit alternatief vertegenwoordigt een mooi landschap + Natuur hersteld naar hoe het lang geleden was + Natuur wordt milieuvriendelijker dan landbouw + Gebied hoeft niet versnipperd te worden + Geen gebied voor grote hotspot + Breed spectrum aan mogelijkheden, maar wel kleinschalig + Zonering is belangrijk + Stukje akkerbouw moet kunnen blijven, bijvoorbeeld biologische voedselverbouw. Wat er nu is kan je weggooien, maar je kan ook denken in alternatieven. + Als je recreatieve voorzieningen toevoegt, word het intensiever, maar de mensen die voor rust en natuur komen hebben helemaal niet zoveel nodig. + Als er meer bedrijvigheid komt, dan willen jongeren weer blijven wonen. Nieuwe dijkwoningen kunnen gebouwd worden voor de doorstroom vanuit de dorpen.	
D Gemoedelijke Maas + Haventje 'binnen' bij Megen, expres niet aan de Maas, geen motorbootjes maar kano en fluisterbootjes + Nieuw haventje bij Haren, als extra fluisteropstapplaats, met voldoende parkeergelegenheid en met aandacht voor gehandicapten + Een steiger met rolstoelhelling bij Haren en Megen moeten worden gerealiseerd. + Voetbalvelden van Haren of Megen die vrij komen door fusie, benutten op korte termijn. + Bij steenfabriek woningen die uitkijken over de Maas, passen bij het dorp, 'niet te hoog' + Woningen in De Waarden, recreatiewoningen ('natuurlijk slapen') , geen vaste: enkel met bolderkar naar huis. Wel discussiepunt: moet je wel wonen in natuur, natuur is toch rust?!!) + Horecanetwerk verbinden in plaats van versnipperen, met uiterwaarden en natuur + Wandelkaarten met route structuur die samenhangt, ook met de noordkant + Meer horeca/ eten en drinken in Megen, want huidige aanbod is al vergaand verschaald + Niet alleen bij Megen, maar ook elders langs de Maas moet meer kleine horeca gestimuleerd worden. + Om de 4 a 5 km horeca langs de routes + Er is een horecanetwerk nodig, waar je vaker kan stoppen met kinderen (toilet), te laat in het seizoen open wat er nu is! + Huisjes + voorzieningen net buiten de natuurgebieden + Aaneengesloten horeca + Camperplekken bij Megen + parkeervoorzieningen + Camperplekken bij Batenburg, nu te weinig plekken bij natuurgebied bij het trekpondje + Ontwikkeling van dagrecreatie in het klooster + Natuurpoort/ belevingspoort + Het riviernatuurpark van Nederland, 3x zo groot als de Oostvaardersplassen, en 3x zo groot als de Gelderse poort. + Huidige Groepsaccommodatie in Megen miste in het startbeeld op de kaart + Restaurant in Megen is (recent) gesloten (miste ook in het startbeeld op de kaart) + Alternatief waarschijnlijk niet haalbaar + Kampeerboerderij 't Kuipertje mist!	
E Ruige Maas + Een alternatief om te ontdekken en te beleven met veel dynamiek. De dijk kan het wilde karakter ondersteunen. + Natuurbeleving, stimulering recreatie, inpassen Energie (bio)winning, + Brede dijk biedt kansen voor woningbouw op de dijk. + Natuurontwikkeling aan de Maas: recreatie, rust, grootvee, ander type genietters + Kunst laten mee spelen in het gebied + Belangrijke kenmerken: natuurlijke omgeving met natuurbeleving	

- + Kenmerken: contrast uiterwaarden met dijk en binnendijkse gebied.
- + Sluit aan bij het beeld van een koe
- + Groot ruig natuurgebied in de uiterwaarden
- + Mogelijkheden biomassa (ooibos)
- + Dijk goed voor verkeerstromen en routes
- + Brede dijk met veel ruimte voor gebruiksfunctie
- + Binnendijks: boeren en aangepaste ondernemers, buitendijks: natuur
- + Bevordert recreatie en duurzaamheid
- + Natuur, verkeersroutestructuur en recreatie
- + Ruimte voor energieopwekking op de dijk
- + Kracht: onderscheid tussen uiterwaard - dijk – polder
- + Contrast met Gouden Ham: extensieve recreatie in Ossenkamp en Diedensche uiterdijk.
- + Nieuwe weg om Oijen, vanaf pont naar Oss
- + Ander type natuur dan gemiddeld. Spreekt specifieke doeltroep aan, de actieveling.
- + Lange afstand routes (struin) met vertrek en landing bij de dorpen (Zuiderwaterlinie)
- + Vrij kamperen/ wildkamperen (Naturisten plek)
- + Dijk is onderdeel van het totale ecosysteem. Kijken hoe er extra kwaliteit toegevoegd kan worden, geen natuurdoelen maar open insteek vanuit de initiatieven uit de gebieden
- + Nieuwe woningen nabij bestaande dorpen
- + Beleving op/nabij de dijk
- + Aandacht voor verkeer/routes
- + Herkenbaarheid (van eigen karakter) versterken
- + Separaat wandelen/fietsen t.o.v. auto's op de dijk
- + Verbindingen met openbaar vervoer (watertaxi, hop on/hop off busje)
- + Snelle realisatie nodig, anders komt de bezoeker niet
- + Prioriteiten: routes klaar, daarna de poorten
- + Zorg voor winning van zand, na de klei
- + Als de dijk met fiets- en wandelpad er ligt, dan is het gebied ook klaar. Prioriteit voor de dijk: bij de dorpen
- + Recreatie: Fluisterboten, roeiboten, punteren, kano, met zandig eilandje waar je aan kan leggen
- + Toegangspoorten nodig, bijvoorbeeld centrum van Megen
- + Vanuit Gouden Ham naar Diedensche uiterdijk en Ossekamp
- + Potentie om op recreatie iets anders te bieden: kleinschalig, combi met lange afstands-wandelpad en houten vlonders.
- + Fietsroutes dicht bij het water laten lopen
- + Ook rolstoelpaden
- + Op parkeerplaatsen lokaal opgewekte energie
- + Trekpontjes elektrisch maken

F | Circulaire Maas

- + Poorten: onderscheid breed recreatief publiek en één als kennis- en infocentrum: uitleg proeftuin Ravenstein-Lith
- + Ingang met parkeren en transferium op drie locaties: Ravenstein, Megen en RWZI (+ 4^e bij Gouden Ham)
- + Fietspad sluis Lith-Maasbommel dient al voorbeeld (hoge beleving van de rivier), als nieuwe route tot Ravenstein, met nieuwe oeververbindingen
- + Locaties voor woningbouw, aansluitend op bestaand, naar de Maas georiënteerd, de levendigheid van het bestaande verhogend.
- + Uitkijktorens geplaatst (3x)
- + Duidelijk(er) wegbewijzing naar de Maas
- + Snelvaren toegestaan (bij Oijen) + trailerhelling aan koppelen
- + Fiets- en wandel route bij Over de Maas, is geweldig.
- + Langeafstand struinroute
- + In de Hemelrijkse waard plek voor klein openbaar theater, ca 250 mensen
- + Verhaal van de Zuiderwaterlinie + Beerse overlaat in beeld brengen (virtuele verbeelding)
- + Gouden Ham recreatie verduurzamen (elektrisch varen)
- + Bij Megen een ontvangst/informatie centrum voor recreatief publiek, voor De Waarden en de Diedensche uiterdijk
- + Stuw bij Macharen gebruiken als stuw/ energie techniek?
- + Dijk + Maas = ruggengraat en verbinding

- + Wandelpad met pontje is een missing link in de Niftrikse Waard
- + Spoorbrug bij Ravenstein verbeteren + stiller!
- + Overlast van de Heus is niet heel groot, maar kan verbeterd worden.
- + Zoeklocatie voor parkeren bij Ravenstein
- + Uiterwaarden bij Ravenstein zijn ooit als festivalterrein gebruikt.
- + Strandje in Hemelrijkse waard mist
- + De Tuut is nu al een bijzondere belevingsplek
- + Winkelcentrum in Ravenstein mist.
- + Zonneweide + zwemstrandje mist bij Ravenstein

Aanwezige deelnemers werkplaats		
Van Ooijen	Adri	Appeltern
Graat	Anne-Marie	Rijkswaterstaat
Kuijpers	Bert	Batenburg
Roeland	Carlette	Oijen
de Jonge	Erik	Ravenstein
Mandigers	Fons	Natuurmonumenten
de Groot	Frank	Maasbommel
Geenen	Frank	Gemeente Oss
Van Loon	Gijs	Macharen
Dijk van	Harrie	Ravenstein
Van Houwelingen	Jan	
Reijnen	Jan	
Hulshof	Jan	Waterschap Aa en Maas
Van Zetten	Johan	
van Beuningen	Jorie	Alphen
Ceelen	Jos	Herpen
Rietveld	Karel	Oijen
Van Hulst	Kay	Alphen
Schröder	Lianne	Natuurmonumenten
Mikkers	Maaïke	Batenburg
Meulemans-Bolsius	Margriet	Demen
Van Roosmalen	Mari	Ravenstein
Arts	Mark	Lithoijen
Brouwer	Martien	Megen
Van Haagen	Mayke	Provincie Gelderland
Wilkens	Menno	Megen
Damme	Rick	Macharen
Kylstra	Robert Jan	Oijen
Magielsen	Sander	Gemeente Oss
Van Aelst	Sjoerd	Megen
Goosink	Theo	Maasbommel
Heus	Theo	Oijen
Teurlinx	Wim	Megen
De Kleijn	Lizzy	Demen

De Kleijn	Romy	Demen

Aanwezige leden projectteam		
Tim	Smit	Contactpersoon werkplaatsen
Jan	Bouman	Werkplaatsleider
Petra	Van de Brand	Projectmanager
Berto	Meeuwissen	Leider ingenieursteam (tafelleider)
Suan	Pwa	Tafelleider
Anne	Zaadnoordijk	Tafelleider
Jos	Ijkhout	Tafelleider
Hans	Van Engen	Tafelleider
Michelle	Leemkuil	Tafelleider
Samantha	Hoogewerf	Tafelleider
Friso	Roest	Tafelleider
Paul	Dano	Tafelleider